

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2019

1. Tarkastuslautakunta

Simon kunnanvaltuusto on valinnut toimikaudekseen 2017 – 2021 tarkastuslautakunnan:

varsinainen jäsen

Jouni Kalmakoski puheenjohtaja

Jouko Silvennoinen varapuheenjohtaja

Irma Kyröläinen jäsen

Niina Veittikoski jäsen

Tuomo Onkalo jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Pirkko Ylikärppä

Teija Tarkiainen

Kari Heinikoski

Kimmo Laisalmi

Kalevi Kestilä

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana on toiminut Jouni Kalmakoski ja varapuheenjohtajana Jouko Silvennoinen.

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 pykälässä. Kunnan omat lautakuntaa koskevat määräykset on sisällytetty hallintosäännön ulkoista valvontaa koskeviin asiakointiin.

2. Toimikauden tarkastussuunnitelma ja tilikauden työohjelma sekä tarkastuslautakunnan työskentelytapa

Tarkastuslautakunnalla on tarkastustyön perustana ollut koko toimikaudeksi hyväksytty tarkastussuunnitelma. Vuoden 2019 arviointia varten tarkastuslautakunta hyväksyi työsuunnitelman 5.9.2019. Tilintarkastajan ja lautakunnan toimintasuunnitelmat ovat tukenneet toisiaan. Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toimintasuunnitelmat ja niiden toteuttaminen ovat täyttäneet sekä kuntalain että kunnan hallintosäännön asettamat vaatimukset.

Kunnan tilintarkastusyhteisö on ollut BDO Audiator Oy ja yhtiön asettamana vastuullisena tilintarkastajana on Tuula Roininen JHTT.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2019 arviointia varten kuusi kertaa. 28.5.2020 tarkastuslautakunta laati arviointikertomuksen ja teki vuoden 2019 tilinpäätöksen ja tarkastuksen osalta esitykset valtuustolle.

Tarkastuslautakunta on arviointia varten seurannut luottamuselinten pöytäkirjoja sekä haastellut lautakuntien luottamushenkilöitä ja kunnan tulosalueiden johtajia.

Tarkastuslautakunta on saanut selonteot kunnanhallituksen puheenjohtajalta, kunnanjohtajalta ja hallintojohtajalta kunnan toiminnan ja talouden toteutumisesta. Kunnanjohtaja selosti myös sisäisen valvonnan toteutumista kunnassa.

3. Edellisen arviointikertomuksen käsittely

Valtuusto käsitteli vuoden 2018 arviointikertomuksen kokouksessaan 13.5.2019.

Arviointikertomus annettiin tiedoksi hallintokunnille.

Kunnanhallitus on antanut vastineensa kuultuaan hallintokuntia tarkastuslautakunnalle 24.9.2019. Valtuusto käsitteli vastineen 9.12.2019 ja tarkastuslautakunta 16.1.2020.

4. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Tarkastuslautakunta seurasi vuonna 2019 palveluiden toteuttamista laajasti kuulemisissaan. Toimialojen johto on ollut esittelemässä toimintoja, lisäksi Oulunkaaren kuntayhtymän edustajat esittelivät kuntayhtymän omaa toimintaa ja sen hankkimia erikoissairaanhoidon ja perusterveyden huollon palveluita. Tarkastuslautakunta on saanut kunnan taloudesta ja toiminnasta säännöllisesti katsaukset.

Valtuusto hyväksyi vuoden 2019 talousarvion ja 2020-2021 toimintasuunnitelman 10.12.2018. Samassa kokouksessa valtuusto hyväksyi sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta järjestämissopimuksen vuodelle 2019.

Tilikauden aikana valtuusto on käsitellyt käyttötalouden ylityksiä. Muutoksia on hyväksytty ulkoisiin menoihin 856 000 euroa ja sisäisiin eriin 137 000 euroa. Verotulojen kertymäodotusta on alennettu 530 000 eurolla. Käyttötaloudessa muutoksen aiheutti sosiaali- ja terveysmenojen ylitys. Hyväksytty muutos ei riittänyt ja valtuusto vahvistaessaan vuoden 2019 tilinpäätöksen hyväksynee toimintakatetasolla noin 280 000 euron ylitykset. Ongelmana on ollut, ettei sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottaja ole pystynyt toimittamaan ajantasaista ennustetta toteutumista vuoden 2019 aikana.

	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Muutos 2018/2019
Toimintakate	18 765 872 €	19 959 181 €	20 880 638 €	21 159 239 €	6,01 %
Vuosikate	1 880 995 €	331 028 €	- 748 638 €	- 737 944 €	-322,92 %
Yli- / alijäämä	988 085 €	- 562 074 €	- 1 619 248 €	- 1 653 923 €	194,25 %
Kertynyt ylijäämä taseessa	2 865 499 €	2 303 425 €	684 177 €	649 501 €	-71,80 %
Lainakanta / asukas	1 789 €	1 534 €		1 589 €	3,59 %
Konsernin lainakanta / asukas	3 006 €	3 378 €		3 476 €	2,90 %
Asukasmäärä	3 110	3 044	3 050	2 990	-1,77 %

Toimintakate oli budjetoitua heikompi, käyttötalouden nettomenot nousivat edellisestä vuodesta 6 %.

Nettomenot olivat lähes 1,2 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Valtuuston hyväksymän talousarvion mukaan vuosikateodotus oli 637 362 positiivinen. Käyttötaloudenmenojen ylitystä oli 737 944 euroa alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Vuosikatetta heikensi myös verokertymän 461 000 euron alitus. Vuosikatteen eroa odotettuun oli lähes 1,4 miljoonaa euroa.

Valtuuston hyväksymä tavoite talouden osalta oli talouden tervehdyttäminen ja sen tasapainoon saattaminen. Tavoitteena oli *vuosikatteen positiivisena pitäminen, alijäämän kattaminen, palvelutuotannon tehostaminen laatua heikentämättä ja laatua parantaen*. Tavoitteessa ei onnistuttu. Palveluiden tehostaminen ei toteutunut sosiaali- ja

terveyspalveluissa. Vuosikatetta heikensi verotulojen arvioitua heikompi kertymä. Osa-
syynä tähän oli valtion tekemät muutokset verotuskäytännöissä. Edelliseen vuoteen
nähden odotusarvio oli korkea. Verokertymät olivat edellisvuotta yli 370 000 euroa
suuremmat.

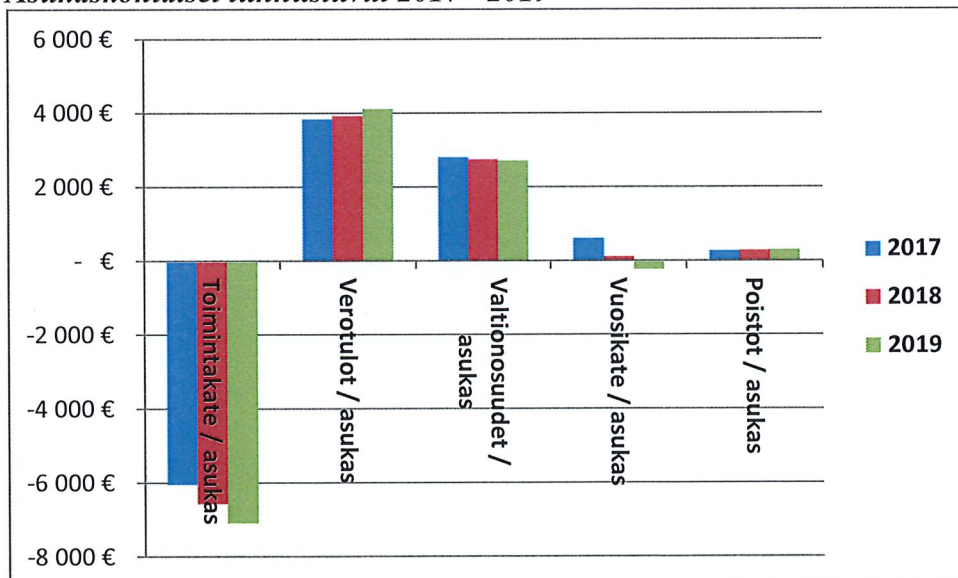
Yhteisövero ei kerry vuosittain kuin noin 350 000 euroa. Kunnan suurimmat yhtiöiden
maksamat verot kertyvät kiinteistöveroina. Voimalaitosveroja kertyi lähes 900 000 eu-
roa.

Verotulojen kehitys	2017	2018	2019
Kunnallisvero	10 482 617 €	9 988 110 €	10 337 825 €
Kiinteistövero	1 117 954 €	1 619 828 €	1 653 350 €
Yhteisövero	357 581 €	353 585 €	347 233 €
Yhteensä	11 958 152 €	11 961 523 €	12 338 408 €
Euroa / asukas	3 845 €	3 930 €	4 127 €

Kunnan valtionosuudet ovat samaa koko luokkaa oleviin kuntiin verrattuna huomatta-
vasti pienemmät.

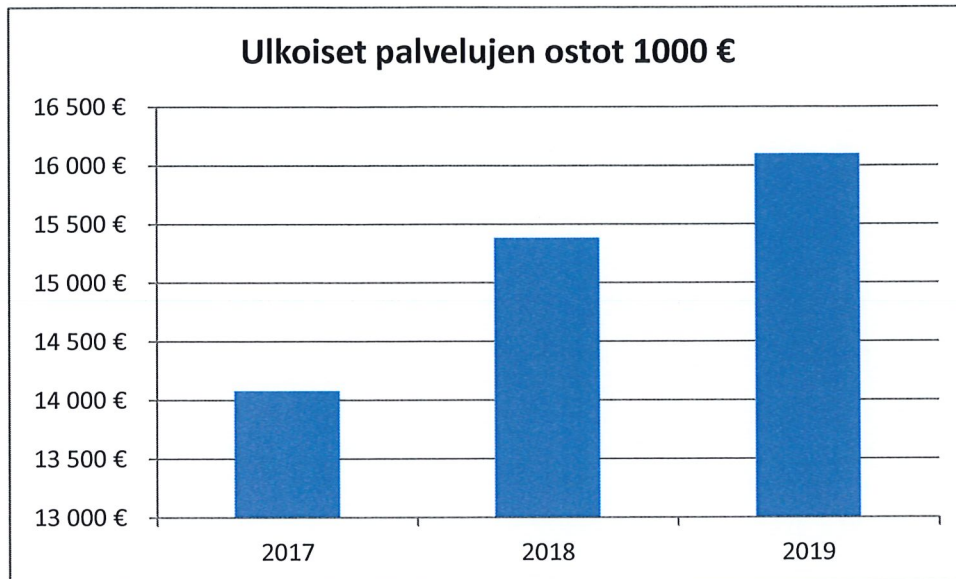
Valtionosuuksien kehitys	2017	2018	2019
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	8 771 185 €	8 324 019 €	8 090 579 €
Josta verotuloihin perustava tasaus	1 764 331 €	1 714 909 €	1 725 638 €
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	- 75 592 €	70 577 €	37 048 €
Opetustoimen valtionosuuden oikaisu	49 994 €	- €	
Yhteensä	8 745 587 €	8 394 596 €	8 127 627 €
Euroa / asukas	2 812 €	2 758 €	2 718 €

Asukaskohtaiset tunnusluvut 2017 - 2019

Kunnan toimintatuotoissa ja -kuluissa ei ole tapahtunut oleellisia toiminnallisia muu-
toksia. Ulkopuolisilta palvelujen ostot ovat nousseet kahdessa vuodessa 2 miljoonaa eu-
roa. Kulujen hillitsemiseksi kuntayhtymien omistajaohjausta on kehitetty ja kehitetään.
Erityisesti lähipalvelut, jotka on siirretty kunnalta kuntayhtymälle, tulee saada toimi-

vaan omistajanohjaukseen. Viime vuonna kululisäyksiä tuli myös vuodelta 2010. Oulunkaaren kuntayhtymä nosti osan palkoista takautuvasti. Palkkoja synkronoitiin ylimmälle maksetulle tasolle.

Tilikauden tulokseksi muodostui 1 653 923 euroa tappiota. Ylijäämäkertymä vuosien 2018 ja 2019 tappioiden jälkeen on vajaa 650 000 euroa. Vuoden 2020 aikana ei saada alijäämää katettua, verotulot tulevat pienentymään, jolloin alijäämää kertynee entistä enemmän. Vuonna 2020 ei vielä ole odotettavissa kriisikuntakriteerien toteutuvan. Simon kuntakonsernin velkataso on kohtuullinen.

Kriisikunta tilanne 31.12.2019

KRIISIKUNTA KRITEERIT	ei toteudu toteutuu
Alijäämän kattaminen neljässä vuodessa	Ylijäämää jäljellä
Konserni viimeinen tilinpäätös alijäämä yli 1000 Euroa ja edellinen vuosi yli 500 euroa	2019 alijäämä 187 € ja ed vuosi ylijäämää 384 €
TAI KAIKKI NELJÄ	
Konsernin vuosikate negatiivinen	negatiivinen 310 T€
Tulovero% kuntien ka + 1 %-yksikkö	22 % (19,84 + 1 = 20,84 %)
Konsernin lainakanta 50 % kuntien ka korkeampi	3 476 € / as (9 222 /as)
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus yli 50 %	35 %

Tekninen toimi

Tarkastuslautakunta kuuli arviointivuoden aikana selonteot sekä teknisestä toimesta et-
tä kunnan investoinneista.

- Kunnan jätehuolto on järjestetty Oulun Jätehuolto Oy:n toimesta. Kunta liittyi sopimuksella Oulun kaupungin jätehuollon liikelaitoksen palveluun maksamalla liittymismaksua vuosina 2012 – 2014 yhteensä 85 204 euroa. Kunta on päättä-
nyt olla ostamatta tarjottuja osakkeita, jolloin liittymismaksu on jäänyt ”aktivoi-
tumatta osakkeiksi”. Maksun palauttamisesta tulee sopia. Yhtiön palvelut eivät
ole kaikilta osin tyydyttäneet kuntaa.
- Kunnan investointiohjelma oli 1,4 miljoonaa euroa ja siitä toteutui 1,3 miljo-
onaa euroa. Toteuttamatta ja pienemmillä kustannuksilla jäi käyttämättä 0,1 mil-
joonaa euroa. Toteutumatta jäivät kesätori, osakkeiden ostot ja Malinin toimin-
takeskus. Investointien ja käyttötalousmenojen rajana on 1 000 euroa, mikä
määrä nykyoloissa on pieni.
- Kunnan taseessa on pakollisena varauksena ollut vuosia entisen kaatopaikan
maisemointivarat. Maisemointivastuu on yhteinen Iin kunnan (ent Kuivaniemen
kunnan peruja). Maisemointi ei toteutunut vuoden 2019 aikana.
- Suurin investointi kunnan alueella on ollut nelostien remontti. Ohituskaistoja
rakennetaan Maksniemeen saakka. Kustannuksista vastaa pääasiallisesti väylä-
virasto, kuntakonsernille on tullut omia vastuuta mm vesi- ja viemäriputkien
siirtämisessä.

Sivistystoimi

Tarkastuslautakunta sai kattavan esityksen kunnan sivistystoimeen kuuluvista palve-
luista.

Lukio	2017	2018	2019
Toimintamenot	621 789 €	765 199 €	839 008 €
Toimintatuotot	2 679 €	17 916 €	33 472 €
Valtionosuus	537 367 €	576 804 €	535 579 €
Kunnan oma osuus	81 743 €	170 479 €	269 957 €
Opiskelijat	56,5	60,9	62,7
Bruttokustannus / oppilas	11 005 €	12 565 €	13 381 €
Nettokustannus / oppilas	1 447 €	2 799 €	4 306 €
Nettomuutos		93,49 %	53,81 %

Kunta on panostanut lukion kehittämiseen ja säilyttämiseen kunnassa. Oppilaskohtaiset
nettokustannukset ovat kasvaneet huomattavasti. Tämä johtuu osittain opiskelijoille
myönnettyjen etuuksien lisäämisestä. Tehdyillä panostuksilla on pystytty säilyttämään
lukion opiskelijamäärä yli kuutenakymmenenä.

Oppilaskohtainen yksikköhinta on 8 546,47 euroa. Vaikka yksikköhintakerroin makse-
taan kunnalle 98,97 prosenttisesti, kunnalta peritään asukasmäärällä kerrottuna yksik-
köhintaa 78,24 €. Vuositasolla tämä on 243 326 euroa. Joten Simo saa nettoavustuksena
292 253 euroa. Ammatillisesta koulutuksesta kunta maksaa 541 918 euroa
(3110*174,25). Erillistä valtionosuutta kunta saa erityisoppilaista noin 257 000 euroa.
Lukion ylläpitäminen on perusteltua lukion ja yläkoulun opettajien yhteiskäytöllä. Pä-
tevien opettajien saanti vaikeutuisi huomattavasti, mikäli kunnassa ei olisi lukiota.

5. Sisäinen valvonta ja kuntakonserni

Tilinpäätöksessä on esitetty toimialakohtaisesti selonteot myös sisäistä valvonnasta. Esittämistapa on tarkastuslautakunnan mielestä hyvä ja kuvaa, että tulosalueiden vastuulliset henkilöt ovat sisäistäneet sisäisen valvonnan merkityksen.

Sisäisen valvonnan voidaan todeta toteutuneen annettujen ohjeiden mukaisesti.

Kunnan omat tytäryhtiöt ovat erityisesti kunnan konsernivalvonnan piirissä. Yhtiöiden hallituksissa on mukana myös henkilöitä, jotka eivät ole muussa kunnan luottamustoimessa mukana. Vesiyhtiössä on hallituksessa kuudesta jäsenestä ja varajäsenestä yksi naisedustaja ja vuokrayhtiössä kolmesta jäsenestä ja yhdestä varajäsenestä yksi naisedustaja. Tasa-arvolakia tulee noudattaa myös kunnan tytäryhtiöissä vaikka osakeyhtiölaki ei sitä edellytä.

Vesihuolto-yhtiössä puhtaanveden pumppauksessa ja myynnissä on vuositasolla noin 20 % yksikön erotus, tämä johtuu putkistovuodoista. Jäteveden puhdistusmäärien ja laskutuksen välillä on huomatta ero 48 % jää laskuttamatta. Hulevesiä joutuu viemäristöön ja aiheuttaa pumppausmäärien ja laskutusmäärien erotuksen. Yhtiön toiminta oli ylijäämäistä. Yhtiön rahalaitoslainat ovat noin 400 000 euroa. Muiden velkojen 1,6 miljoonan euron erä koostuu vesijohtoliittymistä, jotka on määritelty palautuskelpoisiksi arviolisäverottomuuden takia. Korjausvelkaa yhtiöllä on kuntakeskuksessa.

Simon Vuokratalot Oy:n kunta omistaa kokonaan. Käyttöaste yhtiössä on ollut alle 75 prosenttia useana vuonna. Kunta on velvollinen maksamaan erotuksen. Vuonna 2019 kunta maksoi yhtiölle vuokratkompensaatiota yli 82 000 euroa. Käyttöaste jäi 61 prosenttiin. Valtiokonttori teki päätöksen periä myöntämänsä velkasaneerausakordin, velkojen puolittamisen takaisin. Yhtiö valitti hallinto-oikeuteen huonolla menestyksellä. Korkein hallinto-oikeus kumosi valtiokonttorin päätöksen ja yhtiön ei tarvitse maksaa akordia takaisin. Akordin myöntämisen ehtona oli, ettei kunta peri omista lainoistaan korkoja eikä lyhennyksiä, samoin vuokravajaus 75 prosenttiin saakka tuli kompensoida yhtiölle. Kunta on pitänyt omat sitoumuksensa. Kolmen viime vuoden aikana vuokratkompensaatioita on maksettu lähes 200 000 euroa. KHO:n päätöksen vaikutus on otettu huomioon yhtiön tilinpäätöksessä ja odottamassa ollut avustus on kirjattu aikaisempien tilikausien alijäämien pienennykseksi. Vaikutus yli 100 000 euroa. Yhtiön ongelmana on vanhentuva rakennuskanta, jonka arvo vieläkin taseessa on yli 2,8 miljoonaa euroa. Taseessa rahoituslainoja tilikauden lopussa oli yli 2,7 miljoonaa euroa. Kunnan lainaamiset olivat yli 320 000. Kunnan ja samalla yhtiön ongelmana on työpaikkojen omavaraisuuden vähäisyys. Kunnan elinkeinot eivät työllistä ja tällöin myöskin asunton kysyntä on vähäistä.

Suurin lähipalveluiden tuottaja on Oulunkaaren kuntayhtymä. Talous- ja henkilöstöhallinto, ICT-palvelut on ulkoistettu kuntayhtymän tuottamaksi. Lisäksi kuntayhtymä tuottaa sosiaalipalvelut ja perusterveydenhoidon, pois lukien kuntoutuspalvelut, jotka tuottaa Mehiläinen Länsi-Pohja. Palveluiden toteutus aiheutti talousarvioon yli 850 000 euron lisätarpeen. Tästä määrästä 350 000 euroa oli erikoissairaanhoidon osuus ja loput yli 500 000 euroa oli perustason palveluiden tuottamisesta.

Kuntayhtymä ei toimittanut kattavia laskelmia, ja tästä aiheutui vielä ylitykset, joihin ei pystytty hakemaan muutosta tilikauden aikana. Tuotettavat palvelut toteutetaan yhteis-

sesti hyväksytyn palvelusopimuksen mukaisesti. Palvelun tuottajan tulee pystyä seuraamaan kulujen kehitystä niin, että tarkka ennustettavuus mahdollistuu viimeistään marraskuun aikana. Ulkoistetuissa kuntoutuspalveluissa ei pystytty toteuttamaan sopimuksen mukaisia terapiahoitoja.

Oulunkaaren kunnat ovat kehittäneet omistajaohjausta. Molemmiin puolin uuden kulttuurin oppiminen vie aikaa. Organisaatioiden tulee osata erottaa operatiivinen toiminta ja omistajaohjaus. Organisaatioihin valittujen kuntapäättäjien tulee pitää huolta, että tieto kulkee molempiin suuntiin ja omistajan tahtotila tulee tiedoksi.

Kunnan pakollisissa varauksissa on Oulunkaaren kuntayhtymän alijäämän kattamiseen varaus 180 150,80 euroa. Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kattamaton alijäämä oli tilikauden lopussa 7 947 753 euroa, josta omistussuhteen mukaan Simon omistusosuus on 4,39 %, 348 906 euroa, tätä erää ei ole huomioitu varauksissa.

6. Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan tekemä tarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksessa esittämään tilinpäätöksen vahvistamis- ja vastuuvapauden myöntämisehdotukseen. Tarkastuslautakunta esittää tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä kunnanhallitukselle ja muille tilivelvollisille.

7. Yhteenveto

Kunnan toimintaa on hoidettu asiallisesti ja valtuuston päätöksiä noudattaen. Yhteistyö Oulunkaaren kuntayhtymän kanssa on toiminut hyvin. Kuntayhtymä on pääsääntöisesti toteuttanut kunnan kanssa tekemäänsä palvelusopimusta.

Ylitysten ennakoitavuutta ja perusteluja tulee parantaa. Koska kunta on ulkoistanut suurimman osan kuntapalveluistaan, omistajaohjauksen ja raportointien tulee onnistua. Ihan lähitulevaisuudessa palveluita ei siirretä uusien maakuntien toteutettavaksi. Tulevat taloussuunnitelmat tasapainottamisineen tulevat olemaan haastavia.

Tulevaisuudessa valinnoissa tulee huomioida jäsenten esteellisyys ja tasa-arvo. Pelkkä lainmukaisuus ei ole riittävä, vaan asioiden on myös näytettävä oikeilta.

Julkaistuissa asiakirjoissa tulee liitteet olla näkyvissä. Julkaisemissa tulee julkisuusvaatimus olla etusijalla.

8. Allekirjoitukset

Simossa toukokuun 28 päivänä 2020

Jouni Kalmakoski
puheenjohtaja

Jouko Silvennoinen
varapuheenjohtaja

Irma Kyröläinen
jäsen

Niina Veittikoski
jäsen

Tuomo Onkalo
jäsen